

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра всесвітньої історії



ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної і науково-педагогічної роботи та рекрутації
проф. Заврилюк С. В.

Протокол № 2 від 18. 10. 2017 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
Організація екскурсійної діяльності

підготовки бакалаврів
напряму підготовки
6.020302 історія

Луцьк – 2017

Програма навчальної дисципліни “Організація екскурсійної діяльності” підготовки бакалаврів, галузі знань **0203 гуманітарні науки, спеціальності 6.020302 історія, за спеціалізацією екскурсознавство.**

” _____”, 2017 р. - 13 с.

Розробник: Білик Вікторія Андріївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії.

Рецензент: Трофімук-Кирилова Тетяна Михайлівна, кандидат історичних наук, доцент.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри всесвітньої історії. протокол № 1 від _____ 2016 р.

Завідувач кафедри _____ (Крамар Ю. В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією історичного факультету

протокол № 1 від _____ 2016 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (Карліна О. М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

©Білик В. А., 2017.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань <i>0203 гуманітарні науки</i>	Вибіркова
		Рік навчання третій
Кількість годин/кредитів 120/4	спеціальність <i>6.020302 історія</i>	Семестр шостий
		Лекції 22 год.
	освітня програма <i>екскурсознавство</i>	Практичні (семінарські) 22 год.
ІНДЗ: немає	освітній ступінь <i>бакалавр</i>	Самостійна робота 70 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

На сучасному етапі туристичний ринок потребує нових підходів до організації екскурсійної діяльності як одного з видів туристичного продукту. Туроператори, що створюють екскурсійний продукт, повинні мати свою оригінальну марку, враховувати споживчий попит та диференціацію обслуговування (в т.ч. появі нових екскурсійних об'єктів, різноманітності екскурсійного продукту). Формування кадрів туристичної організації – процес відтворення і виховання кваліфікованих фахівців, які у повному обсязі відповідають вимогам щодо технології обслуговування туристів і екскурсантів. Важлива роль при цьому належить підготовці менеджерів туристичної індустрії, екскурсоводів, якісної розробки самої екскурсії, оволодінню методикою і технікою її проведення.

Набуття майбутніми фахівцями загально-професійних та спеціальних знань з теорії та організації екскурсій, які є складовою туристичної діяльності і одними із дієвих засобів пізнання рідної країни, сприятиме відродженню історичної пам'яті нації та духовності, вихованню національної гордості та любові до батьківщини, формуванню гармонійно розвиненої особистості, прищепленню загальнолюдських цінностей у студентів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Після закінчення курсу студенти будуть компетентними у наступних питаннях:

- основні поняття і терміни, зміст і особливості, передумови розвитку екскурсійної діяльності;
- інструментарій маркетингу і менеджменту екскурсійної діяльності;
- застосовування моделей управління екскурсійною діяльністю на національному рівні;
- основні правила управління екскурсійною діяльністю на різних інституціональних рівнях;
- основні властивості екскурсії;
- механізми підготовки екскурсії.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Основи екскурсійної теорії

Тема 1. Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності (2 год.).

Предмет, об'єкт, мета і завдання навчальної дисципліни „Організація екскурсійної діяльності”. Сутність екскурсійної діяльності. Теорія екскурсійної справи. Екскурсознавство, як наука. Роль екскурсійної практики в розвитку екскурсознавства.

Тема 2. Організаційно-інституційні засади розвитку екскурсійної справи в Україні (2 год.).

Державне регулювання туристичної і екскурсійної діяльності в Україні. Основи правового регулювання в екскурсійної діяльності. Загальні положення законодавства України щодо екскурсійної діяльності. Правовий статус екскурсанта. Страхування, медична допомога, забезпечення безпеки при організації туристичної і екскурсійної діяльності. Організація підприємства в сфері надання екскурсійних послуг. Організаційно-правові основи функціонування екскурсійних установ. Міжнародні правові акти з регулювання туристичної і екскурсійної діяльності.

Тема 3. Інструментарії сучасного менеджменту екскурсійної діяльності (2 год.).

Загальні і основні положення вдосконалення екскурсійної діяльності в контексті Державної програми розвитку туризму в Україні. Структура Державної програми розвитку туризму в Україні. Концептуальна модель господарювання в сфері екскурсійного обслуговування на національному рівні. Ключові аспекти, на яких ґрунтується модель управління екскурсійною діяльністю на національному рівні в сучасних умовах. Організаційно-управлінські особливості реалізації екскурсійної діяльності.

Тема 4. Управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах (2 год.).

Сучасний маркетинг – орієнтація на споживача. Маркетинговий комплекс у сфері послуг. Маркетинг у сфері екскурсійного обслуговування. Специфічні риси екскурсійних послуг як фактор маркетингу екскурсійного продукту. Основні етапи аналізу маркетингового середовища для туристичної і екскурсійної діяльності. Управління асортиментом екскурсійного продукту. Методична робота екскурсійних установ як складова маркетингової діяльності. Диференційований підхід до просування і збуту екскурсійного продукту та екскурсійного обслуговування. Маркетинговий аналіз середовища екскурсійної діяльності. Ціна і ціноутворення в туризмі і екскурсійному обслуговуванні. Умови ціноутворення екскурсійного обслуговування. Фактори ціноутворення в туризмі.

Тема 5. Сучасний стан і тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг (2 год.).

Розгляд науково-методичних підходів щодо підвищення конкурентоспроможності туристичних регіонів на основі оцінки реального стану регіонального ринку екскурсійних послуг та визначення можливостей реалізації підприємницького потенціалу у сфері туристично-екскурсійного обслуговування. Реалізація принципів ендogenous розвитку туристсько-рекреаційного комплексу регіонів не передбачає необхідності мати у наявності всі ресурси для виробництва певного туристичного продукту. На сучасному етапі розвиток туристичної сфери визначається показниками в'їзного, виїзного та внутрішнього туризму, надання екскурсійних послуг, які в різному поєднанні утворюють національний і міжнародний туризм та туризм у межах країни.

Тема 6. Основні поняття музеєзнавства (2 год.).

Сутність та основні поняття музеєзнавства. Багатовікова історія музеїв, етапи в їх розвитку. Сучасне музеєзнавство – суспільна наука, що вивчає процеси збереження соціальної інформації, пізнання і передачі знань і емоцій шляхом музейних предметів, що вивчає музейну справу, музей, його функції і форми їх реалізації в різних суспільно-економічних умовах. Музеєзнавство як практика, теорія, історія музейної справи в їх розвитку і вивченні. Ознайомлення з основними функціями музеїв: функція документування, функція освіти та виховання, функція організації вільного часу, формування світогляду і системи ціннісних орієнтацій, розвиток творчої активності особистості, формування національної та професійної самосвідомості, збереження історичної наступності, розширення можливостей для пізнання.

Тема 7. Екскурсійна діяльність в музеях (2 год.).

Екскурсія є однією з найважливіших послуг музею і самою популярною, класичною формою знайомства з експозиціями. Визначення поняття «музейна екскурсія», її характерні ознаки, функціональне призначення з урахуванням чинників класифікації музеїв. Фахівці, які мають право надавати екскурсійні послуги в музеях. Екскурсійні методи в музейних установах. Особливості дослідження фондів та експозицій. Особливості організації екскурсійного обслуговування в музейних установах, визначення техніки проведення екскурсії та методики показу та розповіді. 7 Особливості музейної експозиції, основні принципи її побудови. Порядок угруповання та організація експозиційних матеріалів.

Змістовий модуль 2. Екскурсія та екскурсійний метод пізнання.

Тема 8. Екскурсія, її сутність, функції, основні види (2 год.).

Рекреаційна і туристична діяльність. Рекреаційна і туристична сутність екскурсії. Екскурсія в системі рекреаційної і туристичної діяльності. Екскурсія, як форма спілкування. Сучасна структура організації екскурсійної діяльності. Мета, завдання і форми проведення екскурсійної діяльності. Сутність екскурсійного процесу.

Поняття функція. Функції наукової пропаганди, інформації, організації культурного дозвілля, розширення культурно-технічного кругозору, формування інтересів людини. Поєднання двох і більше функцій в екскурсії. Особливості функції екскурсії для різних груп екскурсантів: для дітей та підлітків; для молоді; для дорослих людей; для інвалідів; для іноземних туристів.

Тема 9. Ознаки екскурсій і екскурсійний метод пізнання (2 год.).

Ознаки екскурсії (загальні, специфічні). Поняття „метод”. Види методів діяльності людини. Екскурсійний метод пізнання, його значення, мета і завдання. Особливості і головні вимоги до екскурсійного методу пізнання. Гідизм в екскурсійній діяльності. Виявлення сучасних положень діяльності екскурсійних закладів щодо організації екскурсійного обслуговування. Екскурсія як метод пізнання. Сукупність уявлень: пізнання об'єкту; уявлення пов'язані з мисленням та ін. Індуктивний і дедуктивний методи пізнання в екскурсіях. Закони та вимоги логіки. Завдання логічних суджень. Значення логіки в підвищенні ефективності екскурсії.

Екскурсія як педагогічний процес. Компоненти педагогічної діяльності екскурсовода. Поєднання завдань навчання та виховання. Педагогічна техніка, її основні елементи. Використання методів привчання, вимоги, заохочення, переконання в екскурсії.

Тема 10. Класифікація екскурсій (2 год.).

Етапи удосконалення класифікації екскурсій. Сучасна класифікація екскурсій. Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості. Характеристика екскурсії залежно від групових ознак. За змістом: оглядові й тематичні. Класифікація екскурсій за складом учасників для: дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсій. Класифікація екскурсій за місцем проведення: міські, замські, музейні. За способом пересування: пішохідні та з використанням різних видів транспорту. Класифікація екскурсій за формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.

Тема 11. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування (2 год.).

Суть, основа та принципи диференційованого підходу. 9 Диференційований підхід до організації, змісту й методики підготовки та проведення екскурсій залежно від груп екскурсантів. Формування різних груп екскурсантів. Особливості підготовки та проведення екскурсій для різних груп: учасників звичайної екскурсії, навчальних екскурсій, екскурсій для сільського населення, екскурсій для туристів, екскурсій для молоді тощо.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва змістових модулів і тем	Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	Консультації	Усього
Змістовий модуль 1. Основи екскурсійної теорії.						
1.	Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності.	2		2	1	5
2.	Організаційно-інституційні засади розвитку екскурсійної справи в Україні.	2		2		4
3.	Інструментарії сучасного менеджменту екскурсійної діяльності.	2		4		6
4.	Управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах	2		2		4
5.	Сучасний стан і тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг.	2		2		4
6.	Основні поняття музеєзнавства	2		2	1	5
7.	Екскурсійна діяльність в музеях	2		2		4
8.	Історичні передумови формування екскурсійних програм індивідуального та організованого туризму		4	6		10
9.	Організаційні чинники розвитку екскурсійної справи у ХХ ст		2	4	1	7
10.	Основи екскурсійної методики та екскурсійної теорії		2	4		6
11.	Екскурсійна справа у перехідний період. Сучасний стан.		2	4		6
	Разом за 1 модуль	14	10	34	3	61
Змістовий модуль 2. Екскурсія та екскурсійний метод пізнання.						
12.	Екскурсія, її сутність, функції, основні види.	2		4		6
13.	Ознаки екскурсій і екскурсійний метод пізнання.	2		4	1	7
14.	Класифікація екскурсій.	2		4		6
15.	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	2		4		6
16.	Екскурсійний процес, його складові. Завдання екскурсійного процесу.		4	4	1	9
17.	Функції екскурсії.		2	4		6
18.	Професійна майстерність екскурсовода.		2	4		6
19.	Показ і розповідь в екскурсії.		2	4		6

20.	Поєднання показу та розповіді в екскурсії.		2	4	1	7
	Разом за 2 модуль	8	12	36	3	59
	Разом	22	22	70	6	120

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом на самостійну роботу виділено 16 годин.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Роль екскурсійної практики в розвитку екскурсознавства.	8
2.	Екскурсійна справа в Україні на сучасному етапі.	8
3.	Загальні положення законодавства України щодо екскурсійної діяльності.	10
4.	Екскурсія в системі рекреаційної і туристичної діяльності.	10
5.	Екскурсія як метод пізнання.	8
6.	Музейні екскурсії.	10
7.	Види та типи екскурсій.	8
8.	Роль особистості екскурсовода.	8
Разом		70

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

ІНДЗ оформляється у вигляді реферату обсягом 10 сторінок друкованого тексту.

1. Стародавні мандрівки як початки екскурсійної справи.
2. Історія екскурсійної справи в Україні.
3. особливості становлення та розвитку екскурсійної справи в Україні в міжвоєнний період.
4. Відомі українські мандрівники ХІХ ст.
5. Розвиток екскурсійної справи в західноукраїнських землях.
6. Види туристсько-екскурсійних організацій.
7. Діяльність Асоціації екскурсоводів України.
8. Екскурсія в системі рекреаційної і туристичної діяльності.
9. Класифікаційна система екскурсій.
10. Історико-культурний заповідник «Старе місто».
11. Вулиці і площі старого Луцька.
12. Пам'ятні місця Луцька.
13. Історія назви «Луцьк».
14. Туристичні об'єкти області: палац Радзивілів в Олиці.
15. Туристичні об'єкти області: маєток Ліпінських в Затурцях.
16. Туристичні об'єкти області: древні культові будівлі.
17. Туристичні об'єкти області: Зимненський монастир.
18. Волинські стежки Ігоря Стравінського.
19. Юзиф Ігнаци Крашевський про Волинь.
20. Музеї Волинської області.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

- Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:
- поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 50 балів);
 - модульна контрольна робота (максимум 50 балів).

Поточний контроль (мах. 40 б.)			Модульний контроль		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифм. + 3 балів за активність	12 балів як середнє арифм. + 3 балів за активність	10	50	30	100

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну навчальну діяльність протягом семестру:

- 8 балів додаються, якщо на 75% практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;
- 3 бали додаються, якщо на 25 % практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати

		визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал,

		визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

1 бал – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

2 бали – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

4 бали – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

6 балів – Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

8 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

10 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

12 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між

явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

14 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

16 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

18 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

20 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про туризм” від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР.
2. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Ескурсовознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2007. - 464 с.
3. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, забезпечення турпродукту: Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2004. – 288 с.

4. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2001. – 395 с.
5. Довженко Г. П. Экскурсионное дело: учебное пособие / Г.П. Долженко. – Ростов н/Д: Феникс; М.: ИКЦ «МарТ», 2009. – 272 с.
Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Ученик. -5-е изд. –М.: Советский спорт, 2004. -216с.
6. Емельянов Б.В. Проблемы повышения качества экскурсионной работы // Формы и методы повышения эффективности и качества обслуживания туристов и экскурсантов / Материалы Всесоюзной конференции, состоявшейся в Минске в декабре 1977 г. - М.: ВЦСПС, 1979. – С. 87-91.
7. Емельянов Б.В. Организация экскурсионной работы: методика, опыт., М., Профиздат, 1984.
8. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник. / [В.К. Федорченко, О.М. Костюкова, Т.А. Дьорова та ін.] – К., Кондор. – 2004. – 166 с.
9. Илюхин М.М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации. М., Турист, 1982. – 168 с.
10. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Книги - XXI, 2003- 300с.
11. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) - 4-е вид., перероб. та доп. –К.: «Альтерпрес», 2005. - 436с.
12. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України. Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2007. - 369 с.
13. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навч. посіб. / О. О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2003. – 104 с.
14. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг : [підруч.] / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
15. Мальська М. П. Туристичний бізнес : теорія та практика : навч. посіб. / М. П. Мальська, В. В. Худо. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 424с.
16. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: Навчальний Посібник. –Київ: Центр навчальної літератури, 2004. -272с.
17. Михайліченко Г. І. Практика організації туристичних подорожей: навч. посібник / Г. І. Михайліченко. – К. : КНТЕУ, 2003. – 156 с.
18. Нормативно-правові акти України з питань туризму: Збірник законодавчих та нормативних актів / Упоряд. М.І. Камлик. –К.: Атіка, 2004. -464с.
19. Окладникова Е.А. Международный туризм. География туристических ресурсов мира. Учебное пособие. –М., СПб.: ИФК Омега-Л; Учитель и ученик, 2002. -384с.
20. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є. В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.
21. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський; за ред. проф. Ф.Д. Заставного. – К. : Знання, 2006. – 550 с.
22. Плахова Л.С. В помощь экскурсоводу. Сборник методических и справочных материалов. М., РМ АТ, 1998. – 230 с.
23. Пасечный П.С. Туризм и экскурсии. М., Турист, 1982.
24. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч. метод. посіб. / М. Й. Рутинський. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 160 с.
25. Савина Н.В. Экскурсоведение: уч. пос. / Н.В. Савина. – Минск: БГЭУ, 2009. – 256 с.
26. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Підручник /За заг. Ред. В.Ф. Орлова. –К.: Грамота, 2006. – 246 с.
27. Туристичні послуги в Україні /зб. норм. актів/. – К.: Юрінком Інтер, 2008 – 320 с.
28. Українсько-російський словник термінів і понять з географії туризму і рекреаційної географії / О.О. Бейдик. –К.: РВЦ „Київський університет”, 1997. -300 с.
29. Усе про облік та організацію туристичної діяльності. –4-те видання перер. і доп. - Х.: Фактор, 2007 – 272 с.

30. Федорченко В.К., Дворова Т.А. Історія туризму в Україні: навч. посіб./ Передм. В.А. Смолія. –К.: Вища шк., 2002. -195с.
31. Федорченко В.К., Мініч І.М. Туристський словник-довідник (навчальний посібник). –К.: Вища шк., 2000. – 160с.
32. Чагайда І.М., Грибанова С.В. Екскурсознавство: Навчальний посібник / І.М. Чагайда, С.В. Грибанова. – К.: Альтерпрес, 2004. – 240 с.
33. 500 чарівних куточків України, які варто відвідати / Укл. Лагунова Т.І., Кашуба Ю.В. –Харків: Книжковий клуб „Клуб Сімейного Дозвілля”, 2007. – 416с.

Інформаційні ресурси

1. Все про туризм www.tourlib.columb.net.ua
2. Мир путешествий и приключений www.outdoorukrain.com
3. Мандруємо Україною www.ukrmandry.com.ua
4. Наш край www.nashkray.kiev.ua

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Зародження та розвиток екскурсійної справи у давнину.
2. Історія екскурсійної справи в Україні.
3. Види туристсько-екскурсійних організацій.
4. Діяльність Асоціації екскурсоводів України.
5. Міжнародні правові акти з регулювання туристичної і екскурсійної діяльності.
6. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності Екскурсознавство як наука.
7. Маркетинг у сфері екскурсійного обслуговування.
8. Екскурсія в системі рекреаційної і туристичної діяльності.
9. Мета, завдання і форми проведення екскурсійної діяльності.
10. Сутність і значення екскурсійної методики.
11. Сутність і значення екскурсійної теорії.
12. Роль екскурсійної практики в розвитку екскурсознавства.
13. Основні види комерційної діяльності туристсько-екскурсійних організацій.
14. Основні функціональні напрями роботи туристсько-екскурсійного підприємства.
15. Гідизм в екскурсійній діяльності.
16. Поняття екскурсія. Види екскурсій.
17. Схема і завдання екскурсійного процесу.
18. Екскурсія як один з видів туристичних послуг.
19. Екскурсія як педагогічний процес.
20. Основні функції екскурсії.
21. Ознаки екскурсії.
22. Додаткові ознаки для різних видів екскурсій.
23. Екскурсійний метод, його значення мета та завдання.
24. Особливості екскурсійного методу в порівнянні з іншими методами пізнання.
25. Класифікаційні ознаки екскурсій, їх розгорнута характеристика.
26. Особливості проведення тематичних екскурсій.
27. Особливості проведення оглядових екскурсій.
28. Види показу на екскурсії і його особливості.
29. Функції екскурсій.
30. Показ і розповідь – два головні елементи екскурсії, їх поєднання.